

Delavska tajnica Frances Perkins je tudi pozdravila konvencijo ADF in izjavila, da sistem izravnavanja sporov med delavci in delodajalci na miren način in brez stavk izyrsno funkcioni-
ra. Ta sistem naj bi ostal, ko pride mir. Dalje je naglasila, da so delavci vrgli vso svojo energijo v vojne napore po japonskem napadu na Pearl Harbor. Odpovedali so ne stavkam kot orožju za izvojevanje svojih zahtev in s tem dokazali lojalnost napram Ameriki.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodna na Zdravstveno društvo (Ivan Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti let; na Chicago in Clevelo \$7.50 na leto, \$3.75 za pol leta; na inosomstvo \$6.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Clevelo \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene opisov po dogovoru. — Boljše delo in manjše delo, ki jih ne vrnejo. — Boljše delo in manjše delo, ki jih ne vrnejo. — Boljše delo in manjše delo, ki jih ne vrnejo.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. — Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vsa. kar ima stik s tem:

PROSVETA

3857-58 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Glasovi iz
naselbin

Uganke današnjih dni

Cleveland. — Zadnje čase opažamo prav malo v ameriških listih, da bi omenjali Italijo in Mussolinija, sovražnika Amerike in Jugoslavije, posebno pa še Slovencev. Dne 28. septembra sem čital v listu, da so ameriška letala bombardirala "balkanske sovražnike" (U. S. Bombers Hitting Balkan Foe—je bil naslov). Poročilo pravi, da so ameriški bombniki bombardirali celo Zagreb, Bukurešt, Ploče in Sofijo.

Zakaj niso bombardirali kakega italijanskega mesta, na primer Milana, kjer so velike tovarne? Dokler so bili Angleži še sami, se je to vsaj včasih zgodilo, kot smo čitali poročila. Ali ima papež res tako velik vpliv v Ameriki, da "mi" priznavamo Italijane kot naše prijatelje? Na Labor day sem na primer videl v Clevelandu parado, v kateri sem opazil tudi uniformo italijanskih vojakov, ki jih nazivajo "bersaglieri" — podobni so precej nekdanjim avstrijskim lovčim. To je bila nekakšna italijanska straža v uniformi italijanskih vojakov.

Nam se čudno vidi vse to, kakor tudi to, da se "naš poslanik" nahaja v Rimu pri papežu. Bojim se, da bomo zopet izigrani kakor smo bili na zadnji mirovni konferenci. In če bomo, bodo tega precej krivi tudi naši rojaki sami, posebno pa veliki voditelji našega naroda.

Vse delovanje sedaj kaže, da ni nikjer preveč zanimanja, posebno pa ne tam, kjer se vpraša za denarno pomoč. Če bo šlo tako naprej, se lahko zgodi, da bomo ostali še na slabšem, kar se narodnosti tiče, kot smo bili po zadnji vojni. Poglejmo v našo metropolo, kjer je tisoče in tisoče slovenskega življa. Ali se kdo oglasi razen naših dveh dnevnikov? — In še ta dva jo urežeta vsak po svoje. Cleveland, ki se šteje kot največja slovenska naselbina, se ne more ponašati v tem oziru, kajti je več slovenskih naselbin, ki se procentualno veliko bolj odrezajo kot mi. No, bomo videli, kaj bo po zasedanju Slovenskega kongresa, ki se bo tukaj vršil 8. decembra.

Eden od vnetih za pomoč Slovencev je naš Jože Durn. Dasi je on zelo zaposlen, se kljub temu brega, da pridemo mi tukaj v opredelje, kar se tiče pomoči rojakom v starem kraju. Tako je bila na prizadevanje tudi tukaj v Collinwoodu ustanovljena postojanka jugoslovanske pomožne akcije, ki bo podala še drugo priredbo za pomoč našim v Sloveniji. V ta namen bo v nedeljo, 11. oktobra, podan varietni program v Delavskem domu na Waterloo rd. Nastopili bodo razni že poznani talenti, kot na primer miss Kapel, Mrs. Ivanush, Mrs. Levstik-Milavec, Frank Plut, Ann Zarnik, miss Unetich, Vadalovi, pevka zboru Jadran in Slovan, Vinko Coff pa bo priredil živo sliko.

Pričetek programa je označen ob pol štirih popoldne. Vstopnina k programu bo 50c in potem se boste lahko še naplesali — samo za ples zvečer bo 35c. In da pokažemo, da res želimo pomoč

gati vsaj delno svojemu trpečemu narodu, pridimo torej v nedeljo v velikem številu na to priredbo za pomožno akcijo.

Dalje se opozarjajo člani društva V boj, da se vrši redna seja v nedeljo popoldne, 11. oktobra. Društvo potrebuje malo boljše udeležbe na sejah. Mi imamo še vedno bolnike in reševalce, ki se vrši 8. novembra, kajti mi ne smemo še zaspati.

Da je bila zadnje poletje bolj slaba udeležba, so bili gotovi vzroki, ampak od časa do časa se vi, člani, le udeležite teh sej. Znano nam je, da se pri nekaterih družinih še slabše udeležujejo, ali teh mi ne smemo posnemati. Torej ne pozabite svoje dolžnosti in pridite od časa do časa na društveno sejo.

Naš društveni zdravnik mi je poslal dopisnico, v kateri nam pove, da je šel tudi on k vojakom kot zdravnik in da bo njegov urad zaprt "for the duration". In ker nam je bil na uslugo do sedaj, ga bomo upoštevali tudi potem, ko se vrne in nam bo ponovno na uslugo.

Frank Barbič 53.

O krožku in obisku

Bon Air, Pa. — Čitam razne dopise v Prosveti, kako so proslavljali dan ali dneve SNPJ v Clevelandu. Tudi jaz bi šla rada enkrat v Cleveland, da bi potem lahko rekla, "zdaj sem pa Amerikanka", kajti v metropoli še nisem bila, dasi sem videla že precej naše dežele. Bo mogoče drugič prilika nanesla, da obiščem Cleveland.

Prav lepo je opisal proslavo brat Kuhel. Kot upravitelj krožka "Starlighters", sem pomisla, da imamo tako nadarjene člane v krožku in da so bili deležni take ovacije. Želim pa popraviti poročilo brata Kuhla. Dvojčka Eddie in Johnny Birk namreč nista stara 12 let, marveč osem let. Še drugi člani krožka, ki so bili na slavnosti, so sestra in bratec Virginia in Edmund Korber, sestra Irene in Josephine Martinič in Johnny Klayder. Čeprav je Bon Air mala naselbina, imamo precej talentiranih članov v mladinskem oddelku, za kar gre veliko priznanje staršem, kajti stane veliko truda in denarja predno se otroci izurijo v tej ali drugi stroki.

Naj navedem vzrok, zakaj zadnjič nisem postala "stoodstotna". Moj mož je imel tri dni počitnice, pa smo se namenili iti k sorodniku v Illinois (potem me je nekdo vprašal, "kako daleč je Chicago od Illinois"). V petek zvečer napreže mož našo "steady breakerco", jo dobro nakrmi in napoji in hajdi na pot. Vozili smo se 17 ur iz Johnstowna do Jolietu.

Ko sem bila zadnjič v Jolietu leta 1936, je bilo vse mrtvo, nič dela in topilnico za železo je družba porušila. Zdaj pa tam vse mrgoli od dela, kajti v bližini je velika vladna municijska tovarna. Ogledali smo si tudi dražavno kaznilnico pri Jolietu, ki je jako moderna in ena največjih kaznilnic v deželi. Smolo

smo imeli v tem, ker je skoro ves čas našega obiska deževalo kot iz sjava. Lokalne novice so pisale, da niso imeli toliko dežja v tako kratkem času že od leta 1903. Menda se nismo dopadli vremenskim bogovom, ker smo drugačne barve kot so Jolietčani. Pa kaj se hoče, je že tako menda — božja volja.

V torek po Labor dayju se odpravimo proti Chicagu, da si ogledamo največji zoologični vrt Brookfield Zoo. Komaj pridemo v park, se zopet začne dež siliti na nas in kaj smo hoteli drugega kot hajdi nazaj v Joliet. Imeli smo namen, da obiščemo tudi glavni urad in uredništvo Prosvete, ampak kakor pravi pregovor, da človek obrača, Bog pa obrne. Tako so tudi nam naši računi spodnesli. Ker dežja je ni hotelo biti konec, smo se v sredo proti večeru odpravili v illinoiskih ravnin nazaj v naše Alegenijske gore. Lepa je ravnina srednjega zapada, toda tudi naše gore imajo svojo privlačnost. Taka je narava.

Bliža se lovska sezona. Tone Valentinič ima gotovo že svoj "gver" pripravljen, da bo šel na zajčke in mogoče tudi na kosmatince. Samo toliko mu priporočam, ako gre nad rogače, da ne dobi "buck feverja", ker to bi bilo slabo, kajti lovca da visok krvni pritisk. Potem bi pa ne bil dober niti za Strica Sama, ker bi mogoče dobil tudi "Jap fever".

Ker sem ravno pri Stricu Samu, naj omenim, da on kar naprej pobira naše fante. Sedaj je od našega društva poklical dva nadaljnja člana, namreč Josepha Medleta. mi in Stanleyja Marhefka. Oba se nahajata nekje v Illinoisu. Tako je od našega društva sedaj že devet fantov pri vojakihi. Sylvia F. Skedal.

Glas od sina-vojaka

Panonia, Colo. — Priloženo vam pošiljam pismo od mojega sina, člana društva 298 SNPJ. On mi je pisal, kako so invadirali Salomonske otoke 7. avgusta. Tukaj v Panoniji je vsako hotel brati to pismo, tako da ga nisem videl ves teden. Potem ga je vzel še uredništvo lokalnega lista Panonian in ga priobčilo.

Sedaj so me člani našega društva nagovorili, naj ga pošljem tudi Prosveti. Zato sem ga izrežal iz lista in vam ga pošiljam, če ga hočete tudi vi priobčiti. Sin je član jednote od prvega leta svoje starosti (vpisan je bil pri društvu 98 v La Salla, Ill.). On je šel prostovoljno k pomorskega takoj po napadu na Pearl Harbor.

Victor Koklich 298.

Uredniška pripomba: Pismo je bilo priobčeno včeraj v angleški sekciji Prosvete.

To muhasto vreme

Taylorville, Ill. — Letošnje imamo muhasto vreme, da takšnega ne pomnijo niti stari ljudje. Vso pomlad in poletje je skoro neprestano deževalo, v septembru smo pa dobili že dvakrat slano. Prvi mrz sm dobili 21. septembra, toda ni povzročil posebne škode. Dne 25. septembra pa je pritisnil tako hud mrz, da je domalega vse požgal.

Farmarji so hudo prizadeti na pozni koruzi in fiolui. Kar smo imeli v vrtovih, je tudi vse porajeno. Veliko škode je tudi na sadju, posebno na hrukah, ker sedaj po mrazu padajo na tla, da je vsa zemlja pokrita z njimi pod drevjem. Po slani izgleda kot v novembru. Well, kar ne bo zvela vojna, te okoliščine še narava, tako da bomo občutili od vseh strani.

Je res velika vremenska razlika na 150 milj daljave. V West Frankfortu skopljejo krompir že v juniju, kajti drugače bi ga ni ne dobili, ker bi se ves spekel in segnil v zemlji. V srednjem Illinoisu je pa drugače. Tukaj pričnejo krompir kopati v septembru in nekateri tudi v oktobru.

Kar je Angležev v tej naselbini, tako osivijo, ko dosežejo 55 let starosti, da imajo popolnoma bele lase. Toliko starih oziroma belih glav še nisem videl nikjer drugje. Čuden narod.

Danes, 3. oktobra, čitam v Prosveti, da bo Edmundson poklical 3000 premogorjev na stavko v pondeljek. Število premogorjev je prenikoz. Samo tukaj v štirih majnah Peabody Coal Co. dela več kot 2000 majnarjev.

Jey. Majne delajo brez odmora pet dni v tednu. Kompanija bi rada pričela z obratom šest dni v tednu, in sicer brez plače in pol za štiri dni, kar pa je v konfliktu z unijsko pogodbo.

Jerry Zortz 523.

Nekaj o "veldanju"

La Salla, Ill. — Delavske razmere v tej okoli so sedaj boljše. Sedaj tudi stari možje dobe delo, bodisi v tovarni ali premogorju.

Nekako pred štirimi meseci so tukaj odprli tečaj za "veldanje" ali varenje. Jaz sem pustil svoj biznis — prodajanje krtac in metel — in se pet tednov učil v tečajski srednji šoli. Potem sem bil poklican na delo kot "tack welder" v ladjedelnico v Senecu, ki se nahaja ob reki Illinois kar 30 milj od La Salla. Naše delo je železe skupaj devati, potem pa izurjeni varilec (welder) skupaj zvarijo dva kosa, da sta kot eden. Naj malo opišem, kako se varji.

Od posebnega električnega stroja je pritrjena bakrena žica na ladjo, katero gradimo. Druga, tudi v gumij zavita žica ima držalo, v katerega vtakneš posebno jekleno žico — to se razne debelosti. S koncem te žice se previdno približajo robu dveh kosov železa ali jekla, katerega hočeš zvariti. Ko prideš kako desetinko palea od železa, dela električni tok tako vročino, da se začne železo topiti in obenem tudi žica v drogu. In tako se železo skupaj zvari. Ako se dotakneš železa, se ga prime tudi žica in jo moraš takoj odtrgati. Ako se odmakneš z držalom in žico za četrta palea od železa, ti žareče železo preveč škropi in potem ti tudi tok ugasne.

Nosimo usnjene jopiče in posebne čelade s temnim steklom za oči. Kdor ima slabe oči in pa nervozne roke, ni sposoben za to delo. V tej ladjedelnici imamo začetniki kot tudi pomočniki 83 centov na uro, delamo 54 ur na teden, kar zneso okrog \$50. Izurjeni delavci imajo \$1.20 na uro. Izurjeni varilec zasluži od \$80 do \$120 na teden.

V tej ladjedelnici, kjer jaz delam, so pričeli delati na 15 ladjah. Prva bo tvojtrajana čez kak tri tedne, pričeli pa so jo graditi pred približno štirimi meseci. (Kako Kaiserjevi delavci v Oregonu in Californiji zgrade ladjo v dveh tednih ali v desetih dneh, kot je bilo zadnjič poročano, mi je uganka.) Na vsaki ladji dela od začetka petnajst delavcev, proti koncu pa okrog 125 delavcev. To so posebne invazijske ladje ali barke, dolge 329 čevljev in 55 široke, na koncu pa imajo velika vrata.

Doželi je 15 slanih ladjedelnice. V šestih mesecih bo izdelanih že veliko število teh bark. In ko pristanejo na obrežja Evrope ali Japonske in bo z vsake zropotalo v nekaj minutah okrog 60 tankov, potem bosta šla pa Hitler in mikado kmalu k vragu.

Sedaj moram pa poročati žalostno vest, da je danes (v nedeljo, 3. okt.) ob desetih popoldne umrl moj sosed, dobro znani rojak Frank Kotar. Bil je skrben družinski oče, zmožen društveni predsednik, delegat na konvenciji jednote in delaven odbornik Slovenskega narodnega doma. Delal je v premogorju.

Anton Udovich.

Na vasovanju

Hermine, Pa. — Država Ohio je pa res lepa dežela. Preteklo je komaj par tednov, odkar sem bil v Clevelandu na slavnosti SNPJ in se prav podomače zabaval med tujim narodom, ali bolje rečeno med nepoznanimi rojaki, ki so prišli z vseh štirih vetrov dežele. Res sem prav zadovoljen s tem obiskom slavne metropole.

Dne 28. septembra je pa pot spet tako nanesla, da sem bil na isti cesti tja do Warrenu, O., kjer sem obiskal mojega svaka Charlieja Možino in njegovo družino. Ta je še mala, ali s časa bo že zrasla. Hvala Charlieju in njegovi uljudni ženi za vsa naklonjenost meni in moji družini. Kadar boste potovali v tej okolici, ne pozabite ogledati se pri nas in vam bomo prav tako postregli kot ste vi nam.

Žal, da je moral Charles na delo predno smo odpotovali proti domu. Ali kaj se hoče, kadar te kapitalist potrebuje, te pokliče, čeprav o polnoči in ne glede

de, če je petek ali svetek. No, danes pa tudi vlada pritisaka za produkcijo stvari, tere potrebujejo za obrambo žele. In je v resnici potreba da vsakdo nekaj stori, kolipac more.

Ta moj svak dela pri Republic Steel korporaciji že leta in leta. Menda bo tudi tam ostal, za on ima v Warrenu svoj dom, prijazen kraju na Dickie. Če bi jaz imel "tako hišo, babilili, da sem milijonar. Biles odgovarja vsem potrebam delovnega človeka.

No, on je šel na delo, mi pa na odpravi proti domu. Ustavili smo se še v staro venski naselbini Sharon-F. ki se držita skupaj. Seveda smo šli po hišah polizvedovati, ko ljudje doma in kaj delo marveč smo ustavili naš pred Slovenskim domom. Pridem do stranskih vrat, krepko zasučem kljuko in v se mi na stečaj odpro. Malo dam okrog, če me kdo vidi. tri je bilo polno ljudi, ki so hitro zagledali. Ali popotni vek se ne upa med neznane di, vendar sem se opogumil sem jo mahnil naravnost, kjer natakari deli dobrote ter hteval eno pivo in štiri sodov.

In kot vsak pastir pozna svoje ovce, tako pozna tudi naša svoje odjemalce. Vpraša me sem Slovenec. Kajpak, nič gega, dasi res izgledam kot ljak. Ali Poljaki me tudi ne raje, zato pa se moram držati našimi Slovenci. Vpraša kdo sem in kje sem bil. Potda sem Fink iz Hermineja, in da smo bili tukaj in tam, smo na poti proti domu, ali nas je zalotila na poti in tal želimo malo dušo privezati njih Domu in se seznaniti s jaki.

Natakari pravi, da je vse bro in se mi predstavi kot Godina. "Tale kelnarica je ja žena, drugi so pa ta in Vprašam ga, če je navzoč tisti Tone Valentinič. "Gle tamle je — ali se poznata?" vem, da sem ga že videl 1927, ali sedaj ga gotovo ne znam razen po njegovih silih in "medvedih". Joe pravi, da se bova v tem prijahko na ozko in široko spola in še dostavi, da je Valentinič oče njegove žene.

Res racam proti njemu mu predstavim. Zakaj, medvedu ne bojim predse, se ne bom bal predstati tudi človeku. No, potem prav do grla seznanila, ki tudi z vso njegovo družino je bila z njim — žena, sinovi, re in zetje. Nazadnje sem povabil, naj enkrat pride psteiga medveda v naše k. Mož me je debelo pogledal me vpraša, če so pri nas medvedje, ali se samo le. Nič se ne šalim. Potem mi rvi, da bo šel rajši v empor hribe, kajti tam se dobe tudi ne in medved, če ni drug pa pride domov vsaj s kak jazbecom. "Divjih kokošitak ne maram, kajti imam mačih dovolj," še pristavi.

Kot sem te ljudi razume strastni lovcu na vsako žival mo da ima več kot dve nogre z njimi. Eden je hujši drugi. Well, vsak človek veselje do gotove obrti ali ta. No, glavno je, da se napdobra menaja, da magari i jih rak. Vidite, tako se čznebi dolgega časa, ko pmed take domače lovcu. gre tako hitro naprej, da bi raj pozabili iti domov. In je ne bil prav nič zamudil, če bi bil še zdaj tam med mi. Tako vsaj malo pozabim na je hibe in se mi vidi kot malo preustrojen iz medvo kože v "silver fox".

Torej vsi tisti, ki smo b družbi v Sharonu-Farrellu, dar boste šli na lov, ne pozavzeti streliva s seboj, pa kake majolke ne za slučajdega mraza. Človek mora vedno dober apetit in dobro bavo, kajti le tedaj je vse v du. In če potrebuješ kak dobrega kuha, obrnite se na jo malenkost in vam garantda bo vse pečeno, kar bom stavil na ogenj. Prikuho pa itak vsak lovec vedno ustih v podobi krepkega. Kadar pridemo spet skupaj zopet vidimo.

Frank Fink 2

Ker ni cenzure, je—konfuzija

Predsednik Roosevelt je bil dva tedna na potovanju po Ameriki in javnost je izvedela o tem šele potem, ko se je vrnil nazaj v Washington. Opozicija ga je brž obdolžila, da je to potovanje bilo "politična agitacija za kongresne volitve," katere bi bila lahko javna in cenzura ni bila potrebna, čeprav je bila prostovoljna.

Zdaj je znano, da je predsednik obiskal le tovarne, ladjedelnice in vojaška vežbišča; kakšne agitacije torej ni bilo. Kolikor se ljudstva v splošnem tiče, mu je vseeno, če je izvedelo o teh obiskih takoj ali dva tedna kasneje, ni pa vseeno za — sovražne špione. Ti niso vedeli in to je važno, ampak zaslepljena opozicija se noče zavedati tega.

Ameriška prostovoljna cenzura za tisk in radio do danes še dobro deluje, čeprav ni stoodstotna. Za demokracijo je to veliko boljše, kakor pa bi bila obvezna ali prisiljena cenzura.

Česar nam danes najbolj manjka, je efektivna cenzura za protislovne izjave nekaterih administrativnih uradnikov, ki drug drugemu pobijajo in potem ustvarjajo konfuzijo po deželi. Predsednik Roosevelt je po vrnitvi s svojega potovanja sam izrazil nejevoljo nad temi uradniki svareč jih, naj bodo bolj previdni, kaj klepečejo za javnost, kajti neodgovorni časnikarski kolonci in radijski komentatorji planejo na kontradiktne izjave kot pes na kost.

Zadnje dni je bilo več takšnih izjav. Nekdo je poročal, da je kampanja za prodajanje vojnih bohodov bila fiasco v septembru, kmalu potem pa je drugi poročal, da je ta kampanja šla "over the top".

Dalje so izjavili trije uradniki, da Amerika "izgublja vojno na produkcijski fronti" — vse tri pa je pobil predsednik Roosevelt, ko je rekel po vrnitvi s svojega inšpekcijskega potovanja, da bo program ameriške produkcije za vojno izveden v tem letu — kakor zdaj kaže — 95 odstotkov.

Program za gradnjo ladij izvrstno napreduje. V septembru je bilo zgrajenih 93 novih parnikov, dočim je bilo v avgustu zgrajenih 88. Število novih parnikov, ki so bili zgrajeni v septembru, nadkriljuje število vseh novih parnikov, spušenih v morje v letu 1941. Program za gradnjo ladij določa za to leto osem milijonov ton novih ladij in nobene bojazni ni, da ne bi bila ta kvota dosežena.

Približno v istem sorazmerju, kakor ladje, napreduje produkcija bojnih letal, tankov in druge bojne opreme. To pomeni, da ni nobenega razloga za pesimizem in alarmantne govore iz krogov onih, ki vedo, kako stoji stvar. Ampak nekateri uradniki mislijo, da bodo koristili produkciji — da jo podkurijo in poženejo preko kvote — od časa do časa alarmirati javnost, da produkcija nazaduje; njihov namen je dober, je pa to slaba taktika, kajti opozicija te alarme izrablja in razni člankarji ter radijski gobezdači potem kriče, da je vodstvo programa produkcije nesposobno za svojo nalogo.

Veliko bolj bi bilo, če bi odgovorni uradniki kooperirali in sporazumno govorili za javnost. Nekdo bi moral kontrolirati in cenzurirati njihove izjave na način, da bi se ujemale s fakti in ne bi pobijale druga druge.

Vsako pretiravanje, vsak prevelik optimizem škoduje; prav tako škoduje pretiran pesimizem ali omalovaževanje uspehov. Srednja, bilancirana pot je najzdravejša in najboljša.

Versko diskriminiranje ni demokratično

Država New York je pravkar sprejela zakon, ki prepoveduje delodajalcem plemensko, narodnostno in versko razlikovanje med delavci pri uposlevanju. Brewster Aeronautical Company iz Long Island Cityja, katera izdeluje bojna letala, je bila takoj opozorjena, naj umakne iz svoje aplikacijske listine za prošice za delo vprašanje glede vere prošilca. Delodajalci, ki se ne bodo pokorili novemu zakonu in bodo še nadalje diskriminirali glede vere, plemena in narodnosti pri uposlevanju delavcev, bodo obtoženi kriminalnega dejanja.

To je važna vest iz New Yorka. Bili so časi, ko so ameriški industrijski magnati, posebno velike korporacije, na debelo diskriminirali med delavci zaradi verskih, plemenskih in narodnostnih razlik — nekaj gorostanskega pa je, ko doznavamo iz gornje vesti, da se to še danes dogaja, danes, ko je potreben vsak zdrav in sposoben delavec v industrijah bojne produkcije in ko celo vpijejo, da ponekod manjka delavcev.

Vsako ožiganje te nedemokratične in neameriške prakse, naj bo še tako ostro, je premilo — in da je bil potreben v državi New York poseben zakon za odpravo te bigotične prakse, je to dejstvo žalosten komentar na ameriške industrijske razmere.

Zakon te vrste bi bil potreben še marsikje drugje. Kajti jasno je, da ameriške industrije še danes ne vedo, da je bil še pred 150 leti sprejet "Bill of Rights" v ameriško ustavo, ki pred zakonom odpravlja omenjene razlike med državljani te republike.

Naravnost smešno je na primer, da hoče delodajalec vedeti, kakšne vere je prošilec za delo ali če sploh ima kakšno religijo. Kakor da je vera dokaz sposobnosti za operiranje tega ali onega stroja oziroma pravičnega piljenja ali vrtanja železa!

Nacifasistična nočna straža na egiptski fronti opazuje, kako gore Rommelovi oklopi avti na bojišču po zadnjem spopadu s angleškimi četami.

Vesti z jugoslovanske fronte

Poročila Jugoslovanskega informacijskega centra in drugih virov

Nove italijanske grožnje Slovencem
Regime Fascista javlja iz Rima, da so se Slovenci nanovo začeli pridruževati gerilcem ter jim zvozi grozi s strašno kaznijo. List razlaga, da Slovenci obeh odločitev ni imeli nikakršnega odpora in so valed tega uživali v začetku, naklonjenosti laškega režima, kateri jim je "zajamčil njihov politični karakter."

Toda splošni punt se je kmalu razširil po Sloveniji in je, podpiran od komunistov, kmalu nanovo vzbudil protitalijansko mišljenje. Zato se je cela vrsta terorističnih napadov in atentatov.

Ta nemogoča situacija vlada že več kot leto dni. Slovenski narod bi moral na razpotju doživeti svojo socialno in politično zrelost in organizirano gibanje in na tem temeljito sodelovati z italijanskimi oblastmi. Ako ne, bo nosil posledice svojega ravnanja, protivnega evropski civilizaciji.

Na vsak način pa je potrebno, potrebno, potrebno, zdržati slovensko četništvo. Zastonj bi se upati na to, da bi se dali slovenski četniki spreobrniti. Od vojne do Ljubljane pa so tu mnogi rešili ljudi in tem močno ponavljati svoje opomine.

V... —
Priglasenje Slovencev in izdajalca vloga Pavelčičevcev
London, 23. sept. (Radiopremarna služba). — Minister Večerjilder je govoril na londonskem radiu sledeče:
Pavelčičevci piše v fašistični "Gierarhia" o vlogi Italije na Balkanu. Zagrebški listi b morali natisniti ta članek, ker je do zadnje črke, da bi izšla vsa javnost, komu služijo Pavelčičevi ustaši.

V članku Pietri odkrito priznava, da si je italijanski narod, odkar je zasedel Alpe leta 1939, stavil nalogo, upravi ves Balkan pod svojo vladavo, oziroma da ga vključi v svoj življenjski prostor. Omejenost vloga Pavelčiča, ki Hrvaško pridruži skupnosti katške carstva in celo ponudi kruno princu iz Savojskega doma. Zato je Italija prešla nekatere žrtve in ni popolnoma zasedla vse Dalmacije.

Te zadevi Pietri tolaži fašisti in zatrjuje, da so italijanske vojske tako jasne in očitne, da jih ni reba poudarjati. Seveda, te italijanske "pravice" bi se jasne, ako bi fašizem mogel govoriti in s njim njegovi hlapci Pavelčičevi. A na žalost je tudi Italija samo v očišču dala, da je zelo očitno podrejena. Naj za to navedem primer. Zato vemo in dokaze imamo v Italiji, da je ob koncu aprila 1941 po vojni z Jugoslavijo nekje na Dunaju oddal nemški poveljnik grofu Ciano zemljevid, na katerem so bile začrtane meje Italije in nemških "življenjskih prostorov". Ciano je poskušal, da se Italija pridruži nemški vojski, toda nemški poveljnik je ostro odgovoril, da je Italija o stvari odločil Fuehrer.

Ciano je nato seveda obmolkel in pobesil nos. Kaj bi se bilo zgodilo, ako bi bil Fuehrer zmagoval? To zopet dokazuje, da bo Italija plačevala v vojni in miru. V obojih, ki jih Italija med zaveznicoma Hitlerja in Mussolinija, katerih usoda je bila povezana, se lepo zredila ideološka vrednost nacizma in fašizma in ono, kar moremo od njih pričakovati.

Primer njihove podlosti vam je navedel iz Slovenije. Nemci so takoj v začetku nastopili in izražali svojo vladavo. Uvedli so svojo vladavo in ubijanjem in izražanjem ter širili strah in grozo. Se Italijani naj bodo dolgi in obzirni, da tako prevarili predstavnikove in izvali izjave lojalnosti. Tako potem pa so nastopili in izražali svojo vladavo, kakor nacisti sami. Tako sepe to danes vidi. Fašisti in italijanski Rakovniki, ki uprabi hrvaški jezik le govorijo kar hoče.

šel v zgodovino od rodu do rodu. Oči svobodnih ljudi bodo obrnjene v Stalingrad, in oči Stalingrada bodo gledale na svet, ki sodi po dejanjih, ne po besedah."

Našemu rodu je usoda določila, da oblikuje za sebe in za bodoče rodove oblike narodne in mednarodne sožitja. Bodočnost bo gledala na nas in naša dela v sedanjem razkriju zgodovine. Če dopustimo, da izgine in umre svoboda med nami danes, se bo spustila nad človeštvo noč, v kateri se bodo vrstila dolga razdobja barbarstva, krutega izkoriščanja in brezpriznanega duhovnega in telesnega ugnjetenja. Naša dolžnost in sveta pravica je, da prihranimo človeštvo v bodočnosti ta razdobja trpljenja, ki bodo tem daljša, ker so uzurpatorjem na razpolago sredstva ugnjetenja, s katerimi ni doslej še nihče v zgodovini razpolagal. Nesorazmernost med uporabljenimi sredstvi in doseženimi učinki, ko pešiči ljudi lahko obvlada ogromne množice, presega zaradi razvoja moderne tehnike vse, kar so si mogli naši predniki predstavljati.

Londonsko časopisje o trpljenju Slovencev

London, 23. septembra (Radiopremarna služba). — Londonško časopisje danes mnogo piše o trpljenju in preganjanju ljudstva v Sloveniji. Poročajo o novih umorih talcev, o rušenju in požigih mnogobrojnih vasi ter o deportacijah Slovencev iz krajev, ki so zasedeni od Nemcev. Masno odyžanje v vzhodno Evropo se je zopet začelo v največjem obsegu.

V Londonu govore tudi, da so trije škofje — tržaški, goriški in reški — naslovili Mussoliniju pismo, v katerem protestirajo proti tlačenju slovenskega naroda. Spominjajo na rušenje vasi in streljanje nedolžnih ljudi ter na sistematično ubijanje talcev. Škofje zahtevajo, da se oblast odtegne armadi, oziroma fašistični miliciji in da se uvedejo zednjene pravne oblasti.

Radiogovor prof. Furlana

dne 24. septembra 1942 ob 3:30 P. M. preko CBS

V zadnji številki Colliers Magazine, enega največjih ameriških tednikov z večmilionsko cirkulacijo, je objavljena poslanica, katero je naslovil Westminster nadškof in kardinal Arthur Hinsley ameriškim in britanskim katolikom. "Katolik v Ameriki," pravi borbeni kardinal, "ki ne daje Rusiji svoje popolne podpore, je nezvest svoji veri." In duhovni voditelj britanskih katolikov je še dejal: "Ta krasni ruski narod. S kakšno požrtvovalnostjo umira, da domovino ubrani napadalcu. Ali ne bi morali mi pokazati istega poguma? Nestrpen postajam s katoliki, ki gledajo še vedno z nezaupanjem na naše ruske brate. Rusi bi nam morali biti vzor in primer. Boriti bi se morali ob njih strani proti skupnemu sovražniku. Popolno vzajemno zaupanje in pripravljenost, pomagati drug drugemu do skrajnosti, tako gledam na naše velike ruske brate."

Glas tega prelata je šel po vsem anglo-ameriškem svetu. Glas je to novih rodov, ki vstajajo, rodov, ki so odvrgli stare predsode in duhovne sponse in sproščeni gledajo v boljši in lepši svet, ki se poraja v mukah in kréh sedanosti. Je to rod dejanja, ne besede, boja, ne pa pomirjenja. Od vsepovsod, kjer se bori svobodni ljudje, prihajajo sporočila, ki potrjujejo nerazdružljivo duhovno in krvno povezanost vseh svobodnih po vsem svetu. Iz preteklih bojev za svobodo črpajo narodi nove sile za borbe sedanosti, in nacionalne borbe za svobodo, ločene po kraju in času, se stapljajo in spajajo v enotno, veličastveno borbo človeštva za osvoboditev. Vzvišeni nacionalni heroji svobode postajajo občeveljavni vir inspiracije. Tako je pred dnevi moskovski radio naslovil na južnaške branilce Stalingrada besede, ki jih je Abraham Lincoln spregovoril v svoji Gettysburški adresi: "Svet bo malo opazil in se ne bo dolgo spominjal naših besed, toda nikoli ne bo pozabil naših dejanj." In moskovski radio je dodal: "Stalingrad bo pre-

ljal. Zaradi tega je naša odgovornost prav danes tem večja in težja. Po tvojih dejanjih danes, na mestu, kjer stojiš in kjer ti je dano boriti se proti skupnemu sovražniku, te bo svet sodil, ne po tvojih dobrih namelih, ne po tvojih računih o koristnosti in umetnosti žrtve. Žrtvovanje ne pozna računov, zakon srca zavrača umetne tvorbe razuma."

Temu zakonu srca sledijo danes nešteti milijoni bojujočih se borcev za svobodo, ta zakon izpolnjuje mladina vsepovsod, kjer v bojni vihri plapolja zastava svobode: v Ameriki in Rusiji, Angliji in Kitajski. Mladina se zaveda, da ne bo lahka stvar, ohraniti svobodo, in si je še bolj svest, da bo svoboda sploh izgubila, če mu bosta ugodje in razkošje pomenila več od nje. A mladi rod ni pomehkužen; nezlomljena je v njem vera v svobodo in ohraniti jo hoče za vsako ceno in se zanjo boriti ne glede na žrtve. Vera mladine v svoje poslanstvo bo zavezila plimno tiranijo in jo obvladala, postavila bo mejnik v času in prostoru, ki bo zaznamoval novo razdobje v človeški zgodovini.

"Stvar Združenih narodov," je dejal predsednik Roosevelt v svojem govoru na mednarodnem zborovanju študentov v Washingtonu, "je stvar mladine. Je upanje nove generacije in generacij, ki pridejo za njo. Je upanje v novo življenje, v življenje v svobodi, pravičnosti in spodobnosti. Vsak dan postaja to bolj jasno mladini v Evropi, kjer naciji poskušajo ustvariti mladinske organizacije po nacističnem vzorcu. Ta vzorec ni ustvarjen od mladine za mladino. Ustvarjen je od Hitlerja in vseh duhovne hrane lažnih dejstev, potvorb, prepovedi, vse podprto s pištolami Gestapa." In predsednik je še dejal: "Če količaj dvomite o tem, kaj misli sodobna mladina Evrope o lažnih obljubah nacističnih gospodarskih in vseh zasedenih dežel, na mladino, ki rajši umira pred eksekucijskimi pelotoni, nego da bi živele v suženjstvu in ponižanju pod Hitlerjem."

Glas novega rodu zavrača vse račune starih kalkulativ in špekulativ, zavrača vsako po-

mirjenje in sporazum s silami zla. A tudi če samo za hip potlačimo ta glas srca in se postavimo na stališče razuma, ali ni vsakomur takoj jasno, da je pomirjenje in sedelovanje s sovražnikom zelo kratkovidna in slaba špekulacija? Pred par dnevi je minister Sava Kosanović skupno z newyorškim županom La Guardia govoril v italijanski italijanskemu narodu. Župan La Guardia je poveljeval žrtve naroda v Jugoslaviji in njegov ponosni in hrabri odpor. Minister Kosanović pa je poudarjal, kako so vesti o divnem odporu, ki prihajajo iz vseh krajev, kjer žive Jugoslavlani, Srbi, Hrvati in Slovenci, sijajne priče, kako more narod, čeprav brez sredstev, izdržati nadčloveško borbo mesece in mesece. Ugniti more vse načrte Ovre, Gestape in okupatorske armade, če se je odločil, da umre in prevzame na sebe riziko in nevarnost. Od Alp do balkanskih in Rodopskih brd grmijo topovi in pokajo mitraljezi na skoro neprekinjeni fronti. Ta hrabra dela plača narod z rekami krvi, toda ta kri ni prihranjena niti

onim narodom, ki so brez odpora in protesta sprejeli jarem Hitlerja in Mussolinija. Najbolj zgovoren je primer Rumunije: vzeta ji je bila Transilvanija z njenim pristanikom, nato je prišla čez njo nemška vojna okupacija in sedaj je v vojni proti Rusiji in izgubila nad pol milijona ljudi. V svoji zemlji Rumunija strada in so oropani od nacistov, a kakšna bo njih usoda jutri z zmagovito Sovjetsko Rusijo na mejah?"

In minister Kosanović je tako povzel filozofijo jugoslovanskega odpora: jugoslovanska kri teče za občečloveške ideale, žrtve Jugoslavije priznava celokupno človečanstvo, a ta kri ni prelita zaman: prelita je za svobodo vseh, ki danes ječe pod nacističnim jarmom.

Zakon razuma je jalov, če se postavi proti zakonu srca. Slovenci v domovini so z dejanji izpričevali borbeno enotnost narodov v Jugoslaviji in po epski veličini teh žrtve se usmerja delovanje vseh pravih Jugoslovancev v inozemstvu.

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

"Even More Important

IN TIMES OF NATIONAL EMERGENCY"

President Roosevelt



Photograph Courtesy of The Chicago Sun—Made at St. Vincent's Orphanage

It was always important, but today it is even more important that every little American girl and boy have an equal stake in this great land of freedom. For this is a war of the people... of ALL THE PEOPLE. The battle lines stretch back as far as a bomber can fly. It will be fought not only by soldiers in uniform, but in our cities, in our factories, in our homes. And it will be won only if every man, woman and child so loves freedom they are ready to make every sacrifice needed for Victory.

GREATER NEED THIS YEAR

This week in Chicago we're launching our 12th Annual Community Fund Campaign. All of us know that more people are working today, than last year. But the needs of the Community Fund have NOT diminished. On the contrary they have INCREASED! Why? Here's one example—each year the Fund provides warm clothes, nourishing food and loving care for more than 10,000 little girls and boys. A humming arm plant hasn't solved their problem—they have no dad to draw a pay check. For these kids are orphans, or wandering waifs from broken homes. And with everything costing more, it's going to take more dollars to give this aid.

That is why President Roosevelt himself has said, "To secure the maximum strength of the entire nation, adequate support of the regular welfare and charitable services through community chests is EVEN MORE IMPORTANT in time of national emergency than in normal times."

CAN'T NEGLECT OUR OWN

Yes, this year it is even more important that no little child go hungry or homeless. That even a desperate destitute family get emergency help. That young mothers and babies secure the nourishing food and medical care they need. That crippled little kids walk again. That ALL THE PEOPLE share America's blessings.

In their quiet efficient way the 165 health and welfare agencies for which the Community Fund collects are FIGHTING MANKIND'S GREATEST BATTLE. These include groups

of every type and size... and of all races, all colors, all creeds. There are, for instance, eleven general "Family Assistance" agencies like the United Charities, Catholic Charities, Jewish Charities, and Salvation Army. Fifty-one different agencies which take care of dependent children and (more important than ever, this year) the children of working mothers. Then, there are twenty-eight separate hospitals and clinics which give medical care for sufferers who cannot pay.

BUILDING FOR TOMORROW

Part of your dollars go for the 1200 helpful visits made every day to impoverished homes by hundreds of kindly visiting nurses. Think of the thousands of little red-faced Chicagoans who get a good start in life because of the Infant Welfare Stations you support. And the eight homes for the aged which are doing all they can to make the last years of folk in the autumn of life pass easily in comfort, friendliness and security. Yet no work is more important than that of the fifty agencies which provide educational and recreational activities for children in 150 of Chicago's neediest neighborhoods... activities which build a sound mind in a sound body for the RESPONSIBILITIES OF CITIZENSHIP... activities which teach the lesson of teamwork upon which democracy depends.

IT'S PART OF OUR FIGHT FOR FREEDOM

Yes, we, too, have ramparts to watch. Our brave men on the fighting fronts are depending on us to give the dollars needed not only to provide their weapons of war, but also to preserve at home the freedoms for which they are risking their lives. That is why we must buy all the War Bonds we can, give to the USO, the Red Cross and the War Relief. And that is why, more than ever, we must give generously to the Community Fund. We, too, must remember that THIS IS AN HOUR OF SACRIFICE. But how humble we at home must feel in making our contributions beside the offerings which our brave men in the battle lines are placing upon the altar of freedom.

HELPING THOSE WHO NEED YOU IS A FEATHER IN YOUR HAT

Just imagine the confusion and expense if you were solicited 165 separate times by the deserving agencies and institutions for which the Community Fund collects. That is why 12 years ago the Fund was established. It simplifies and coordinates the financial support which business and industry annually give to their worthy efforts. This year with everything costing more, we're going to have to give even more generously. For food is up 16% over 1941 and 34.5% over 1940. Clothing is up, rents are up, and so are the costs of medical care. All who give receive a RED FEATHER, the emblem of the Community Fund. This fall your Red Feather is more than the mark of a generous heart. It is the badge of one who loves his country.

COMMUNITY FUND OF CHICAGO, INC.
111 West Washington Street • ANDover 1756

Chicago's 12th Annual

Community Fund

MALI LJUDJE

MILAN PUGELJ

(Se nadaljuje.)

PISMOUK

I.

Tisti človek, ki gre po Nikolačevem mostu, ki je star, suh, globoko zamišljen in ima sivo špičasto brado, je vpokojeni gimnazijski profesor Andrej Ščetinar. Filolog je. Zdal na stara leta preobrača stare knjige in foliante, pa stika v njih za takimi besedami, ki so kakorkoli zastarele, nekoč v rabi običajne in prišle popolnoma iz jezikovnega prometa. Vsake take najdbe je on nepopisno vesel, vendar sam v sebi. Ob takih prilikah hodi po svoji sobi gor in dol in misli in se na tistem zadovoljuje. Nima rad, če ga moti žena Ana in celo neljubo mu je, če se hoče z njim zabavati njegova edinka, gospodična Marica. Mlada je, šali se vedno, govori stvari, ki on nima z njimi nikakega stika. Naenkrat nastane med njima istinita disharmonija. Ona pripoveduje n. pr. o najnovejši pariški modi, on pa je našel dvoje štirinastih izrazov in jih meni priobčiti v prihodnji številki tistega mesečnika, ki ga urejuje njegov prijatelj. Slovnica, etimologija, slovniški paberki in pariška moda, to ne sodi skupaj.

Ščetinar je dospel do ulice in hiše, kjer stanuje njegov prijatelj urednik. In ravno na pragu se je spomnil, da mu je izročila hčerka rdečo rožo za prijateljevega sina, ki je njen zaročenec. Domislil se je, zdaj tiplje po žepih, pogleda okoli sebe, če mu ni ravnokar pala na tla, ali rože ni. Spominja se, da je bila zavita v tenek bel papir. A — morda je izgubil tudi rokopolis (Paberki. Kaput LXXXI. Glej istega letnika št. V.)! Ne! Rokopolis je točno v malhi, a rože ni v nobenem žepu. Tudi v hlačnih žepih ne. V suknji je listnica, zadaj v hlačah denarnica, spredaj robec, sicer je prazno.

"Šaprment, šaprment! A! To je sitnost!" se mi sam s seboj. "Kaj sem jaz za take stvari? Naj si najame postrežka!"

Govori tako, pa istočasno v mislih sklene, da je najbolje kupiti v bližnji cvetličarni enako rdečo rožo in jo oddati in o stvari molčati. Tako stopi v prodajalno, kupi vrtnico in se napoti v prijateljevo stanovanje.

Urednik stane v prvem nadstropju na ulico. Vdovec je, pri sebi ima svojo preprosto sestro in svoja dva sina. Mlajši je jurist, starejši suplent. Ta zadnji je ženin profesorjeve hčere.

Sestra ga sprejme tako vljudno, kakor človeka, ki je že več kakor domač, torej vsaj sorodnik. "To je lepo!" hvali po poti, ko ga vede v sobo. "To je krasno, gospod profesor, da ste nas obiskali. Kaj je lepšega za nas, kakor je vaš poset!"

Profesor je star in suh, v hrbtu upognjen in zdaj, ko se je po stopnicah zasopel, neprenehoma maha po zraku njegova ozka, srednje dolga in špičasta brada. "Ste visoko!" pravi skoro brez glasu in privleče iz žepa v papirju rdečo rožo. "Tole je dala naša Marica za vašega Vladimirja!"

Urednik je v sobi, debel je in močan in kadi kakor Turek. Čita rokopolis in tik njega stoji pleten koš, ki je visok kakor miza. "O!" pozdravi s košatim glasom. "Da, si mi zdrav, prijatelj!" Vstane in krepko stisne roko. "Sedi in povej, kaj bo novega!"

Profesor sede, malo pogleda po sobi, seže v malho in prične sukati po svojih košenih in tenkoprstnih rokah droben rokopolis. "Posrečilo se mi je nekaj najti!" pravi. "Je posebno etimološko jako zanimivo. Tukajle, prosim: Paberki. Kaput enoinosemdeseti. Tudi se mi je zdelo potrebno opozoriti čitatelja, da sem o podobni stvari razpravljal že v istem mesečniku.

ku. Zato sem pristavil: Glej istega letnika številko peto! Upam, da boš lahko porabil že v prihodnjem zvezku!"

"Hvala ti!" odgovarja urednik s košatim glasom. "To je gotovo, da rad porabim in da sem vselej vesel, kadarkoli prejmem kaj iz tvoje peresa. Vendar je gradivo za to številko že določeno, že v tisku, torej vidiš, da bo skoro treba odložiti tvoj cenjeni prispevek na drugi mesec!"

"Ne vem, ne vem, kako bi bilo!" maje profesor drobno glavico in razlaga s suhim glasom. "Če me ne bo posebno prišla naduha in srčna napaka, dogotovim v kratkem daljšo slovniško stvar (gospod profesor dvigne desno roko s stegnenim palcem in jo začne tresti v zraku), ki je ja — ako važna! Tiče se kočljivih ortografskih napak, ki so jih zanesli nekateri mlajši pisatelji v naš književni jezik. Stvar bo majakuelnejša!"

"Res, prijatelj moj," govori debelo urednik, "jaz sem v zadregi! Da bi bil prišel ti dva dni prej — ali tako so stvari v tisku."

Profesor opre desni komolec ob mizni rob, položi dlan nad oči in maje s čelom sem in tja. "Slabo, slabo!" govori. "Jezikoslovec treba, da je vedno čuječ. Kakor mornar, ki čuje na barke, tako naj varuje on našo jezikovno ladjo. Ali če mu niso dane možnosti, če se ga zadržuje pri netočnem objavljanju, ali če se zapostavlja njegovo delo sprito drugih beležniških spisov — to, moj dragi, ne bo rodilo sadov!"

Profesor umakne roko, brezbarvne ustne za sivimi brki so suhe in alične nagubanemu papirju, in po vsem obrazu mu leze piker smenljaj.

"Je križi!" vzklikne urednik, kakor bi se kregal in potolče z debelo pestjo ob mizo. "Težava je to, biti dandanes urednik. Vsak sotrudnik ima svojo stvar za najvažnejšo. Novelist novelo, pesnik pesem, slovničar slovnico, kritik kritiko! Vsi ste iz enakega testa! Pri moji veri!"

Na profesorjevih licih se je pokazalo na vsaki strani tam, kjer raste pod očmi prve sive dlake, dvoje ali troje kapljice črničkasto rdeče krvi. Nenadoma je vstal in izpregovoril: "Če bi ti bilo moje sodelovanje odveč, prosim te, bilo bi mi jako žal, ali jaz bi moral —"

"Ne, ne! Ne sodi napačno!" hiti urednik, vstane naglo, posadi profesorja nazaj na stol, vzame iz njegovih rok rokopolis in ga prične takoj čitati. "Jaz ti ustrezem, na vsak način."

"Če gre samo za to," prične profesor z rezkim patosom in a tresočim glasom, "da ti meni ustrezem in ne za znanstveno, za špeciellno filološko pridobitev, potemtakem mi ni mogoče drugače, kakor da — hm, hm —"

"Ali — saj si vendar človek!" rohni in ga miri urednik. "Ne štej besedam zob, duša prijateljska, kdo te je mislil žaliti? Gre se tukaj —"

"Čisto krivo!" seže naglo vmes profesor. "Gre tukaj itd. Brez se!"

"Torej naj gre za karkoli!" bobni urednik in zasoplen glasno diha. "Da bi tebe kdo mislil žaliti, za to gotovo ne gre! Čakaj, da prečitam, pa nesem takoj v tiskarno!"

Urednik se nasloni z levim komolcem na mizo, z levo dlanjo podpre svojo tekočo rdečo in debelo glavo, v desnici drži dolg rdeč svinčnik in čita rokopolis. Profesor strmi vanj in po trepalnicah, brkih krog ust in koncih prstov se mu pozna, da je v nemirju. Trepalnice utripajo, kakor bi poskakovale, brki se stiskajo in raztezajo, zblizujejo in redčijo, konci prstov pomajujejo in vztrpetavajo.

(Dalje prihodnjič.)

Črtice o burji

Dr. Hinko Dolenc

(Nadaljevanje.)

Pregovor pravi, da burja z dnevom raste in z dnevom pojenjuje. Temu ne bom ugovarjal, tudi bi pa, da nastane najhujša o mraku po solnčnem zatonu. Dogodi se tudi, da burja mahoma poneha; čez par ur pa zopet bruhne s tako silo med svet, da se ji ni mogoče ustavljati.

Bilo je pred par leti, da je na večer do dobrega odnehal in se je poštni voz brez držača in pri tistem vremenu odpeljal iz Šentvida proti Vipavi. Ob sedmi uri na večer so se odpeljali štirje vozovi z oglim obremenjenimi iz Šentvida in predno so dospeli do Vipave, so bili vsi štirje v cestnih jarkih, ob devetih zvečer pa je bila zopet tiho.

Jaz sem se drugega dne po ne mali burji peljal v Vipavo in vse to zvedel v Šentvidu, in ko sem se od tam naprej peljal, nabel se dva voza prevrnjena in od drugih dveh še videl povališča.

Taki posledki vzbujajo misel v premirju na bojišču. Kakor nepremagljivi orjaki stoje na svojih mestih utrjeni hrasti in drugo burji privajeno drevje. Kako lističje še šumi po njih in

kaka odbita vejica na lahko miglja na nitki. Semtertja se potreše še kaka vejica, in da ni še pravega miru, znači daljno šumenje v višinah.

To šumenje se približuje in najbolj izpostavljena drevesa jamajo že namigavati. Šumenju v visočini se pridružuje tudi rahlo bobnenje, premirje je pretrgano in prvi udarec se že sluti za tistega, ki to pozna. In mahoma sledi drugi še hujši in kar obenem je vsa sila zopet razprostrta čez celo dolino. Zvižga in pliska okoli tebe, kakor bi bil v sredi sovražnih krogel, in bobnenje topov je do malega nepretrgano, ko se padec za padcem lovi in drobi po strugah in razpokah med skalovjem. Ko najhujše zaboji med pečevjem, takrat si misli, da se je razpočila granata, kajti na stotine jih zvižga okrog tebe in nad tabo in bolj prav storiš, da se na vitez zgrudiš, kakor da bi te sila k tlom pritiskala in te povalila po trdih tleh in kamenju.

Omenil sem že, da bolj opasen nego burja sama na sebi je metež, ako se ji pridruži. Mrzla je tudi jasna burja, toda ako le rineš naprej proti njej in jo zmaguješ, se pri tem delu še ogreješ. Krasevec in Vipavec ji še nage prsi nastavita.

Poznal sem priletnega moža

od Zerjalov na Lozicah, ki je pogostoma prihajal na Pivko. No, sil je v zimskem času nizko kometo kapico na glavi. Imel je na životu dolgo suknjo iz domačih volne in tiščal roki čez život, da mu burja ni vihrala z dolgo suknjo, ampak prsi so mu bile tudi pri najhujšem mrazu vidne, kajti tudi srajca ni bila prav zapeta. In ko je mož stopil v hišo, vselej je pristopil k ognjišču, pomolil roki proti ognju in se nasmehnil, rekoč: "Mraz je mraz, danes je pa huda," in prsi so mu bile gole. Čujem, da ta mož še živi, je še krepak in se bliža devetdesetim.

VI.

Svoj spis sem pričel s tem, da sem rekel, da imam burjo prav rad in da se oblikokrat z njo pogovarjam, ampak jaz od znotraj v gorki sobi, ona pa od zunaj in na dobro zaprtem oknu. Živo mi prihajajo pred oči nekdanja velika ognjišča, na katerih smo se gregli v zimskem času in kadar je zunaj burja brila in na okna udrihala in se po dimniku ločila in bobnela. Mi mlajši smo poslušali in večkrat tudi poželeli, da bi se tudi nam ponudila prilika, izkazati svoj pogum in svojo vtrajnost.

Minila so leta in z njimi dosti lepših ognjišč, na katerih se je sedelo in govorilo. Nadomešča-

SOLD DOWN THE BIG RIVER.



jo jih železna ognjišča in tudi pripovedovalci so se nam umaknili, ki jih sedaj nameščujemo. Na nas je sedaj vrsta pripovedovanja, da zveste mlajši, kaj smo slišali in kaj doživeli in kaj se nam razgrne živo pred dušo, ko burja zaboji in se oživi spomin. Ni hudega, ako se burja sama na sebi, da se ji le ne vsiljuje sneg in metež, ta zveza je pa že pogubonosa.

Moj oče je bil krepak človek. Kot mladenič najboljši dobe je prišel k svojemu očetu v Podbrje pri Šentvidu. Ni našel nikogar pri domu, le hlapec mu je povedal, da so se oče s hčerami in sinovi odpravili v Vipavo k veselici. Strašanska burja je že vihrala in še naraščala, vendar je oče velel hlapcu osedlati mu Čiča, finega napolitanskega vranca. Hlapec je svaril, da nikar se ne skušati na konju pri taki burji. Oče ni odnehal in je odjahal. Ali že čez malo časa je pridiral Čičo domov brez jahača. Hlapec, sluteč nezgodo, se je odpravil čez senožeti proti Izercam in je, bližajoč se temu kraju, zagledal očeta, ki se je plazil proti domu. Dolgo je trajalo, da sta se sešla in potem skupaj prirnila do doma.

Oče je pripovedoval, da do Izerc je še mogel obsedeti na konju, tam da je burja konja in njega izrinila s ceste in da je, ko je hotel poskočiti s konja, nje-ga burja ob tla povalila, konj pa

je odskočil in jo ubral proti domu. Oče je vselej dostavil, ko je to pripovedoval, da take burje ni skušal nikdar več; on in hlapec da sta mogla le po vseh štirih se splaziti do zatišja in doma.

Strah nas je bilo, je pravil oče, tudi v gradu, kajti celo noč so bingljali od sebe zvonovi pri Svetem Roku. Tako zvonjenje je v resnici grozno. Jaz sem to skušal. Posetil sem s svojo mlado ženo svojega sorodnika. Burja je bučala in stresala in dolgo se nismo odpravili spat. Ležala sva z ženo v skrajni sobi in čim dalje bolj se je burja zaganjala ravno v naš vogal. V veliki sobi prav sredi nje je stala na plošči steklenica in tik nje sta bila kozarca. Kadar je udrihnil pravi sunek, se je stresel ves grad in steklenica na mizi je jela zvenketati. Vstal sem, da sem kozarca popolnoma odstranil od steklenice.

Jaz bi bil zaspal, ali kar začujem cviljenje od cerkve Svetega Roka. Vedel sem, kaj to pomeni in skočil zopet iz postelje in k svoji ženi in se je poprijel, rekoč ji: "Ne prestraši se še bolj, jelo bo zvoniti!" In v resnici je jelo zvoniti. Burja je zvonova obmajala in zdajpazda sta se oglašala, posamezno in skupaj. Ne želim nobenemu čitatelju, še manj pa kaki čitateljici, da bi kdaj skušala kaj takega.

Jutro potem sem obiskal last-

nika sosednjega gradiča. Našel sem ga še v postelji, dasi je bilo že okoli desete ure. Šaljivo sem ga pokaral, da toliko časa lenuha, a on mi je na videz strogo odgovarjal, če ne opazim, da je imel ponoči tatove v hiši in da torej sedaj spanje nadomešča. Pogledam po sobi in v resnici zapazim eno okno kar čudno zadelano, na tleh pod njim pa ve-

liko škrl, s kakršnimi so vednoma krita poslopja v Vipavi dolini, in tudi ta gradič, ki je sezidan na podolgi kvadrat in ima v sredi dvanajst metrov dolg prostor. S severnega delu strehe je izrula silna burja en škrl, jo zavijetela čez ves notranji prostor in butila z njo v notranje okno južne strani, prebil obe šipi in padla v sobo, v kateri je prijatelj spal.

"Prebudil sem se," je pravil "in čutil hud piš v sobi in za prhip ugibal, da so tolovaji skočili okno prodrli v sobo. S trudom sem prižgal luč in jo ubranil po šu in zapazil pod razsutim oknom škrl. Zadelal sem okno, hkor vidiš, škrl si bom ohranil vedni spomin." Prijatelj, tak se samec, je imel okusno opremljene sobe in tudi mizo, na kateri so bile raznovrstne poselnosti, in med njimi je ležala veliki tudi škrl, ki je tehtala na manj tri kile.

Kakor sem že omenil, divja burja najhujše na Izercih in na preji doli proti Vipavi, posebno še na ovinku, predno se prične ravna cesta, to je pri Uršičevogradi. Ti mesti sta znani, ker se jih ne morejo ogniti tisti, hočejo naprej po veliki cesti. Pešec se ju ogne, ako krene Šentvida proti Podragi in tam naprej korači čez Mančeproti Vipavi. Zakaj se ni zdavnaj cesta čez Manče in Podrago postavila v tak stan, da se moglo po njej priti tudi z avtomobilom od Šentvida do Vipave, je tudi tajnost merodajnih oblasti.

(Dalje prihodnjič.)

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
. Cene zmernne, unilsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue Chicago, Illinois
TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlane \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assamentu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znifati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrui. države in Kanado \$6.00	Za Cincero in Chicago je \$7.50
1 tednik in 4.80	1 tednik in 6.30
2 tednika in 3.60	2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.40	3 tednike in 3.90
4 tednike in 1.20	4 tednike in 2.70
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$8.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plam in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ.

2657 Eo. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime Čl. družina št.

Naslov

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2. Čl. družina št.

3. Čl. družina št.

4. Čl. družina št.

5. Čl. družina št.

Mesto Država

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐



GIVE NOW TO

RUSSIAN WAR RELIEF